



جمهوری اسلامی ایران  
وزارت فرهنگ و آموزش عالی  
شورای عالی برنامه ریزی

مشخصات کلی برنامه و سرفصل دروس دوره

دکتری علوم ارتباطات

گروه علوم انسانی

کمیته تخصصی علوم اجتماعی



مصوب دویست و نود و یکمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی

مورخ: ۱۳۷۳/۱۰/۲۵

بسم الله الرحمن الرحيم



برنامه آموزشی

دوره دکتری علوم ارتباطات

گروه : علوم انسانی  
رشته : علوم ارتباطات  
دوره : دکتری  
کمیته تخصصی :  
شاخه :  
کدرشته :

شورای عالی برنامه ریزی در دو است و نود و یکمین جلسه مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵ بر اساس طرح دوره دکتری علوم ارتباطات که توسط کمیته برنامه ریزی این گروه رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرد و مقرر میدارد:

ماده ۱) برنامه آموزشی دوره دکتری علوم ارتباطات از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است.  
الف : دانشگاهها و موسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره می شوند.

ب : موسساتی که با اجازه رسمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و بر اساس قوانین، تاسیس می شوند و بنا بر این تابع مصوبات شورای عالی برنامه ریزی می باشند.  
ج : موسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) از تاریخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵ کلیه دوره های آموزشی و برنامه های مشابه موسسات در زمینه دکتری علوم ارتباطات در همه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ منسوخ می شوند و دانشگاهها و موسسات آموزش عالی یاد شده مطابق مقررات می توانند این دوره را در این برنامه جدید اجرا نمایند.

ماده ۳) مشخصات کلی و برنامه درسی و سرفصل دروس دوره:  
در سه فصل جهت اجرا به وزارت فرهنگ و آموزش عالی ابلاغ می شود.

رای صادره دو است و نود و یکمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵

در مورد برنامه آموزشی دوره دکتر علوم ارتباطات

(۱) برنامه آموزشی دوره دکتر علوم ارتباطات  
که از طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود با  
اکثریت آراء بتصویب رسید.  
(۲) برنامه آموزشی دوره دکتر علوم ارتباطات  
از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رای صادره دویست و نود و یکمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵  
در مورد برنامه آموزشی دوره دکتر علوم ارتباطات صحیح است بمورد  
اجراء گذاشته شود.

موردتائید است:

دکتر سید محمد رضا هاشمی گلپایگانی

دکتر علی شریعتمداری

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

سرپرست گروه علوم انسانی

رونوشت : به معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت اجراء ابلاغ میشود.

سید محمد کاظم نائینی

مدیر شورای عالی برنامه ریزی





## فهرست مطالب

۲	I. هدف و کارآشیرنامه آموزشی دوره دکتری علوم ارتباطات
<hr/>	
۲	الف - هدف خاصین
۲	ب - کارآشی فارغ التحصیلان
۲	II. شرایط پذیرش دانشجوی و آزمون ورودی
<hr/>	
۲	الف - شرایط پذیرش دانشجوی
۲	ب - آزمون ورودی
۵	III. دوره تحصیلات دکتری و مراحل آن
<hr/>	
۵	الف - مرحله آموزشی
۵	ب - مرحله پژوهشی ( تدوین رساله )
۷	IV. برنامه درسی دوره دکتری علوم ارتباطات
<hr/>	
۷	الف - دروس تخصصی الزامی
۷	ب - دروس تخصصی اختیاری
۹	- فهرست دروس تخصصی الزامی
۱۰	- فهرست دروس تخصصی اختیاری
۱۱	V. سرفصلهای دروس تخصصی دوره دکتری علوم ارتباطات
<hr/>	
۱۲	الف - سرفصلهای دروس تخصصی الزامی
۱۸	ب - سرفصلهای دروس تخصصی اختیاری



## I. هدف و کارائی برنامه آموزشی دوره دکتری علوم ارتباطات

### الف - هدف تاسیس

هدف تاسیس دوره دکتری علوم ارتباطات، تربیت افراد دارای بالاترین سطح تخصصی دانشگاهی در این رشته است، تا بتوانند با توجه به اهمیت خاص ارتباطات در دنیای معاصر، به آخرین پیشرفت‌های علمی و تازه‌ترین روش‌های مطالعه و تحقیق آن، احاطه پیدا کنند و به تامین نیازهای مبرم کشور برای آموزش و پژوهش و مدیریت و مشاوره در زمینه‌های مختلف ارتباطی (ارتباطات جمعی، ارتباطات دور و ارتباطات کامپیوتری) و فعالیت‌های انحصارآخی و تبلیغاتی و روابط عمومی و همچنین سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی ارتباطات در جهت توسعه ملی و نیز مقابله با سلطه ارتباطی جهانی و تحکیم هویت فرهنگی، کمک نمایند.

### ب - کار آئی فارغ‌التحصیلان

فارغ‌التحصیلان دوره دکتری علوم ارتباطات، می‌توانند با صمدی فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی و مسئولیت‌های مدیریتی و مشاوره‌ای، برای پاسخگویی به نیازهای حساس کشور در زمینه‌های زیر، نقش موثری ایفا کنند:

۱- تامین اعشای هیات‌های علمی آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها و موسسات مطالعاتی و تحقیقاتی، به منظور تدریس و تحقیق در زمینه‌های مختلف ارتباطی و ایجاد امکانات بیشتر برای تاسیس دوره‌های جدید کارشناسی و کارشناسی ارشد علوم ارتباطات و گسترش این رشته در دانشگاه‌های کشور.

- ۲- تربیت مدیران و مشاوران، در جهت بهبود اداره امور موسسات ارتباطی و مخصوصاً موسسات مطبوعاتی، خبرگزاریها، سازمانهای رادیویی و تلویزیونی و شبکههای ارتباطات دور و تکنولوژیهای نوین ارتباطی.
- ۳- تامین نیروی انسانی متخصص برای سرپرستی طرحها و فعالیت‌های آینده‌نگری، سیاستگذاری و برنامه‌ریزی ارتباطی و تحقق هدفهای برنامه‌های توسعه ملی در زمینه ارتباطات توسعه و توسعه ارتباطات.
- ۴- تربیت متخصصان، برای معارضة و مقابله با سلطه ارتباطی جهانی، از طریق فعالیتها و برنامه‌های ارتباطات در سطح مملکتی و نیز کوشش‌های ارتباطی بین‌المللی.





## II. شرایط پذیرش دانشجو و آزمون ورودی

### الف - شرایط پذیرش دانشجو

داوطلبان ورود به دوره دکتری علوم ارتباطات، با توجه به آخرین نامه آموزشی دوره تحصیلات تکمیلی، مموب شورای عالی برنامه ریزی وزارت فرهنگ و آموزش عالی، باید دارای شرایط زیر باشند:

- ۱- داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی
- ۲- دارا بودن دانشنامه کارشناسی ارشد (فوق لیسانس) در رشته علوم ارتباطات (روزنامه نگاری، ارتباطات جمعی...)، از دانشگاه های داخل و یا دانشگاه های خارج که مورد تایید وزارت فرهنگ و آموزش عالی، قرار گرفته باشد.
- ۳- ارائه معرفی نامه مبنی بر صلاحیت علمی تحصیل، در دوره دکتری، حداقل از دو تن از اساتیدان قبلی داوطلب در دوره کارشناسی ارشد.
- ۴- موفقیت در امتحانات اختصاصی ورود به دوره دکتری.

### ب- آزمون ورودی

آزمون ورودی دوره دکتری علوم ارتباطات، شامل مواد امتحانی شش زمینه زیر است:

- ۱- مباحث عمومی علوم ارتباطات
- ۲- مباحث اختصاصی علوم ارتباطات
- ۳- نگارش مقاله علمی درباره مسائل تخصصی روز
- ۴- زبان خارجه تخصصی (انگلیسی)
- ۵- آمار و روش تحقیق
- ۶- مصاحبه علمی

### III. دوره تحصیلات دکتری و مراحل آن

برنامه تحصیلات دوره دکتری علوم ارتباطات، به موجب آئین‌نامه آموزشی دوره تحصیلات تکمیلی، شامل دو مرحله آموزشی و پژوهشی (خدوین رساله) است.



#### الف- مرحله آموزشی

حداکثر طول مدت تحصیل مجاز مرحله آموزشی، ۲ تا ۵ نیمسال تحصیلی است و دانشجویان در هر نیمسال می‌توانند بین ۶ تا ۱۰ واحد درسی، ثبت‌نام کنند.

دانشجویانی که در دوره کارشناسی ارشد داخل یا خارج کشور، تعداد واحدهای درسی لازم را نگذرانده باشند، موظفند با تصویب گروه آموزشی علوم ارتباطات، کمبود واحدهای خود را در مرحله آموزشی، جبران کنند. حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۴ از ۲۰ است. در صورتی که نمره در یک درس کمتر از ۱۴ باشد، باید آن را تکرار کند. چنانچه میانگین کل نمره‌های دانشجو در مدت مجاز تحصیل در مرحله آموزشی به ۱۵ نرسد، از ادامه تحصیل محروم خواهد شد.

دانشجویان پس از موفقیت در کلیه دروس مرحله آموزشی، باید طبق آئین‌نامه آموزشی دوره تحصیلات تکمیلی در امتحان جامع، که به صورت کتبی و شفاهی است، شرکت کنند.

نمره قبولی امتحان از رشته اصلی و نیز میانگین کل نمره امتحان جامع نباید از ۱۵ کمتر باشد. کسانی که در امتحان جامع نمره کمتر از ۱۵ داشته باشند، می‌توانند برای بار دوم در مدتی که از حداکثر مدت مجاز تحصیل در دوره آموزشی تجاوز نکند، در امتحان جامع شرکت کنند.



### ب- مرحله پژوهشی (تدوین رساله)

دانشجویان دوره دکتری، پس از موفقیت در امتحان جامع، می‌توانند در مرحله پژوهشی و تدوین رساله، ثبت‌نام کنند.

برای تدوین رساله، موافقت استاد راهنما با سرپرسشی موضوع مورد نظر و تصویب آن از سوی شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه ضروری است.

در صورتی که دانشجو در مدت مجاز تکمیل در دوره دکتری که حداکثر ۴/۵ سال است، نتواند رساله خود را تکمیل و از آن دفاع نماید، از ادامه تحصیل در رشته علوم ارتباطات، محروم می‌شود. عدم ثبت رساله و یا عدم نام‌نویسی در زمان مقرر، به منزله انصراف از تحصیل خواهد بود.

تعداد واحدهای رساله دوره دکتری علوم ارتباطات ۲ واحد می‌باشد. فعالیت‌های علمی و تحقیقی دانشجو برای تهیه و تدوین رساله، باید با هدایت و نظارت استاد راهنما باشد و دانشجو موظف است در هر زمانی که استاد راهنما تعیین می‌کند، نتیجه تحقیقات خود را به وی گزارش دهد.

کیفیت علمی و صحت مطالب رساله دانشجو باید به تایید استاد راهنما و استادان مشاور برسد.

دفاع از رساله پس از تدوین و تایید آن از سوی استاد راهنما، در ظرفیتهای داوران، صورت می‌گیرد.

دانشجو در جلسه‌ای که به ریاست استاد راهنما و حضور حداقل سه تن از اعضای هیئت داوران تشکیل می‌شود، گزارشی از کار تحقیقاتی و رساله خود را عرضه و از آن دفاع می‌کند.



## IV. برنامه درسی دوره دکتری علوم ارتباطات

مواد درسی مرحله آموزشی دوره دکتری علوم ارتباطات،

شامل ۳۰ واحد تخصصی است، که به صورت دروس الزامی (۱۸ واحد)

و دروس اختیاری (۱۲ واحد)، عرضه می‌گردد:



### الف. دروس تخصصی الزامی

- |        |   |
|--------|---|
| ۳ واحد | ۱- مطالعات انتقادی در ارتباطات                    |
| ۳ واحد | ۲- نظریه‌های نوین ارتباطات و توسعه                |
| ۳ واحد | ۳- ارتباطات جمعی و روابط بین‌المللی               |
| ۳ واحد | ۴- روش‌های پیشرفته پژوهش در ارتباطات              |
| ۳ واحد | ۵- شیوه‌های جدید تجزیه و تحلیل پیام‌های ارتباطی   |
| ۳ واحد | ۶- سمینار بررسی تطبیقی محتوای ارتباطات بین‌المللی |

۱۸ واحد

جمع

### ب. دروس اختیاری

دانشجویان دوره دکتری علوم ارتباطات، باید علاوه بر دروس الزامی،

۱۲ واحد از دروس اختیاری زیر را با توجه به امکانات و موافقت گروه

آموزشی، بگذرانند.

- |        |   |
|--------|---|
| ۳ واحد | ۱- زمینه‌های علوم ارتباطات              |
| ۳ واحد | ۲- بازنگاری روزنامه‌نگاری معاصر         |
| ۳ واحد | ۳- مسائل اقتصاد و مدیریت موسسات ارتباطی |
| ۳ واحد | ۴- حقوق تطبیقی ارتباطات                 |
| ۳ واحد | ۵- مطالعات جدید در ارتباطات سیاسی       |
| ۳ واحد | ۶- مسائل مدیریت ارتباطات سازمانی        |
| ۳ واحد | ۷- ارتباطات و زبان‌شناسی                |

۸


- ۸- تحلیل‌های چند متغیری در پژوهش‌های ارتباطی ۳ واحد
- ۹- ارتباطات و توسعه در کشورهای اسلامی ۳ واحد
- ۱۰- حقوق مالکیت ادبی و هنری ۳ واحد
- ۱۱- ریشه‌های تاریخی سلطه ارتباطی جهانی ۳ واحد
- ۱۲- پژوهش انفرادی ۳ واحد

---

\* دانشجوی موظف است ۱۲ واحد از دروس اختیاری فوق را انتخاب و با موفقیت بگذراند.



فهرست دروس تخصصی الزامی دوره دکتری علوم ارتباطات

کد درس	نام درس	تعداد		پیشنیاز/پایه
		واحد	ساعت	
۱	مطالعات انتقادی در ارتباطات	۳	۵۱	۵۱ - ۸. ک. ارشد
۲	نظریه‌های نوین ارتباطات و توسعه	۳	۵۱	۵۱ - ۳. ک. ارشد
۳	ارتباطات جمعی و روابط بین‌المللی	۳	۵۱	۵۱ - ۵. ک. ارشد
۴	روش‌های پیشرفته پژوهش در ارتباطات	۳	۵۱	۵۱ - ۲. ک. ارشد
۵	شیوه‌های جدید تجزیه و تحلیل			
	پیام‌های ارتباطی	۳	۵۱	۵۱ - ۷. ک. ارشد
۶	سمینار بررسی تطبیقی محتوی ارتباطات			
	بین‌المللی	۳	۵۱	۵۱ - ۵. دکتری
				
جمع		۱۸		

فهرست دروس تخصصی اختیاری دوره دکتری علوم ارتباطات

کد درس	نام درس	تعداد واحد	ساعت		پیشنیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	
۰۷	زمینه‌های علوم ارتباطات	۳	۵۱	۵۱	۰۱ ک. ارشد
۰۸	بازنگری روزنامه‌نگاری معاصر	۳	۵۱	۵۱	۰۳ ک. ارشد
۰۹	مسائل اقتصاد و مدیریت موسسات ارتباطی	۳	۵۱	۵۱	۰۳ دکتری
۱۰	حقوق تطبیقی ارتباطات	۳	۵۱	۵۱	۰۵ ک. ارشد
۱۱	مطالعات جدید در ارتباطات سیاسی	۳	۵۱	۵۱	۳۶ کارشناسی
۱۲	مسائل مدیریت ارتباطات سازمانی	۳	۵۱	۵۱	۵۶ کارشناسی
۱۳	ارتباطات و زبان‌شناسی	۳	۵۱	۵۱	۰۱ دکتری
۱۴	تحلیل‌های چند متغیری در پژوهش‌های ارتباطی	۳	۵۱	۵۱	۰۴ دکتری
۱۵	ارتباطات و توسعه در کشورهای اسلامی	۳	۵۱	۵۱	۰۲ دکتری
۱۶	حقوق مالکیت ادبی و هنری	۳	۵۱	۵۱	۱۰ دکتری
۱۷	ریشه‌های تاریخی سلطه ارتباطی جهانی	۳	۵۱	۵۱	۰۳ دکتری
۱۸	پژوهش انفرادی	۳	۵۱	۵۱	۰۵ دکتری



۷. سرفصل‌های دروس

دوره دکتری علوم ارتباطات



الف - سرفصل‌های دروس تخصصی الزامی

دوره دکتری علوم ارتباطات



## مطالعات انتقادی در ارتباطات



تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۰.۸ کارشناسی ارشد

هدف: شناخت آخرین پیشرفت‌ها در مورد مطالعات انتقادی ارتباطی در

کشورهای غربی و سایر کشورهای جهان

سرفصل‌های درس:

- سیر پیشرفت و گسترش مطالعات انتقادی ارتباطات در کشورهای

غربی .

- توسعه مطالعات انتقاد نگران در زمینه سلطه ارتباطی در جوامع

سرمایه‌داری: نقش ارتباطات در ترویج "ایدئولوژی"، "هژمونی" و

"مشروعیت" نظام حاکم .

- گسترش فعالیت‌های علمی مکتب‌های مهم مطالعات ارتباطی

انتقادی: "مکتب اقتصاد سیاسی ارتباطات"، "مکتب مطالعات فرهنگی"

و "مکتب مطالعات ساختاری" پیام‌های ارتباطی .

مطالعات ارتباطی و "فراادگرایی": تعارض‌های هواداران و

مخالفان "فراادگرایی" فرهنگی و ارتباطی .

- نظریات منتقدان مطالعات انتقادی ارتباطات درباره ضرورت

تاکید بر مطالعات تجربی، به ویژه، بررسی‌های کمی و شناخت آشکار

واقعی پیام‌های ارتباطی .

- مطالعات انتقادی ارتباطی در برابر "تجدید نظرگرایی"

منتقدان .



## نظریه‌های نوین ارتباطات و توسعه



تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۳. کارشناسی ارشد

هدف: تکمیل مطالعات انتقادی در مورد نظریه‌ها و الگوهای مربوط به

کاربرد ارتباطات در توسعه جهان سوم

سرفصل‌های درس:

- بررسی تحول نظریه‌های مربوط به نقش ارتباطات در توسعه کشورهای جهان سوم.
- انتقاد نگری در نظریات غربی "ارتباطات و توسعه": نفی "الگوی حاکم" توسعه بخشی ارتباطات و تاکید بر "الگوهای متناوب" و "نظریه‌های ساختارگرا".
- اهمیت تشویق سیاست‌گذاریها و برنامه‌ریزی‌های ملی ارتباطی در مقابله با الگوی غربی واحد توسعه بخشی ارتباطات.
- نظریه‌های جدید متفکران جهان سوم، در مورد استفاده از وسائل و امکانات ارتباطی در جهت آگاهی‌دهی، مشارکت‌جویی، رهائی بخشی و استقلال‌گراشی کشورهای در حال توسعه.
- جهان سوم در برابر نظریه‌های اخیر غربی، راجع به چشم‌اندازهای "جامعه اطلاعات" و کاربرد تکنولوژی‌های نوین ارتباطی در راه توسعه و پیشرفت جوامع عقب‌مانده.
- تجربیات اخیر جهان سوم در کاربردهای پیشرفت‌آمیز ارتباطات، بر اساس خودآگاهی، توسعه درونزا و هویت فرهنگی.

## ارتباطات جمعی و روابط بین‌المللی



شعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۵. کارشناسی ارشد

هدف: شناخت نقش حساس وسائل ارتباط جمعی در زمینه‌های مختلف روابط بین‌المللی کنونی  
سرفصل‌های درس:

- بررسی نقش وسائل ارتباطی و تکنولوژی‌های نوین ارتباطات در روابط بین‌المللی معاصر.
- ژئوپولیتیک جهانی اطلاعات و ارتباطات: نابرابری‌ها و عدم تعادل‌های کنونی ارتباطی و خبری بین کشورهای پیشرفته و کشورهای توسعه نیافته.
- ارتباطات و دیپلماسی جهانی: تاثیر وسائل ارتباط جمعی در سیاست‌های جهانی و منطقه‌ای، روند مسائل و بحران‌های مهم بین‌المللی و حفظ صلح و تفاهم جهانی.
- ارتباطات و اقتصاد بین‌المللی: نقش وسائل ارتباطی و تکنولوژی‌های اطلاعاتی و تبلیغاتی بازرگانی در تحرک و تحول اقتصاد جهانی.
- اهمیت ارتباطات در کمک به توسعه ملی کشورهای جهان سوم، کنترل جمعیت و حفظ محیط زیست. کره زمین.
- نقش وسائل ارتباط جمعی در روابط فرهنگی جهانی.
- سازمان‌های بین‌المللی و توسعه و پیشرفت ارتباطات جهانی: کوشش‌های سازمان ملل متحد (مجمع عمومی، یونسکو و اتحادیه بین‌المللی ارتباطات دور) و اقدامات جنبش کشورهای غیرمتعهد.



روش‌های پیشرفته پژوهش در ارتباطات

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۲. کارشناسی ارشد

هدف: آشنایی هرچه بیشتر با آخرین شیوه‌های تحقیق در ارتباطات و

کاربردهای آن‌ها.

سرفصل‌های درس:

- جامعه سنجی: تعریف - انواع جامعه سنجی - روش‌های تحلیل

جامعه سنجی - کاربرد جامعه سنجی در پژوهش‌های ارتباطی

- تمایز معنایی: تعریف - انواع تمایز معنایی - مفاهیم،

مقیاسها - روش‌های تحویل تمایز معنایی - کاربرد تمایز معنایی در

پژوهش‌های ارتباطی

- تحقیق پیمایشی: پیمایش در مطالعات ارتباطی.

- تحقیقات پیمایشی و پژوهش‌های ملی و بین‌المللی.

- مراحل تحقیقات پیمایشی: طرح سوال و مسئله تحقیق - طرح

پرسشنامه - نمونه‌گیری - نحوه جمع‌آوری داده‌ها برای استفاده از

نرم‌افزارهای آماری کامپیوتری (SPSS).

- تحویل داده‌ها و محاسبات آماری مربوط

- نقد و بررسی تحقیقات انجام شده به صورت پیمایشی برای شناخت

دیدگاه‌های مخاطبان پیام‌های ارتباطی.

- روش کیو (Q): تعریف - انواع روش کیو (ساده و فاکتوریال) -

نحوه تجزیه و تحویل روش کیو - کاربرد روش کیو در پژوهش‌های

ارتباطی - روش Q و تحویل عاملی.

شیوه‌های جدید تجزیه و تحلیل پیام‌های ارتباطی



تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۰.۷ کارشناسی ارشد

هدف: بهره‌برداری از آخرین روش‌های تجزیه و تحلیل محتوی ارتباطات در مطالعات و تحقیقات علمی

سرفصل‌های درس:

- تعاریف - مقایسه شیوه‌های تجزیه و تحلیل محتوی پیام‌های ارتباطی - بررسی‌های مقطعی و تطبیقی .
- طرح سوال و مسئله تحقیق - واحد تحقیق - تعیین مضامین و مقوله‌ها (متغیرها) و زیر مقوله‌های تحقیق ، نحوه نمونه‌گیری
- نحوه استفاده از نرم افزارهای آماری کامپیوتری ( SPSS ) برای جمع آوری داده‌ها، تدوین جدول‌های توزیع فراوانی و ماتریس‌های ضریب همبستگی و انجام آزمون‌های آماری مربوط - تجزیه و تحلیل داده‌ها .
- نحوه محاسبه ضریب قابلیت اعتماد و اهمیت آن در تحلیل محتوی
- نقد و بررسی تحقیقات انجام شده به صورت تحلیل محتوی در نشریات معتبر علمی جهان.

سمینار بررسی تطبیقی محتوی ارتباطات بین‌المللی



صعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۵. دکتری

هدف: شناخت بهتر در مورد عملکرد وسائل ارتباط جمعی بین‌المللی در انعکاس رویدادهای جهانی

سرفصل‌های درس:

- اهمیت مطالعه مقایسه‌ای پوشش‌های خبری جهانی ارتباطات جمعی غربی در پژوهش‌های ارتباطی معاصر.
- ریشه‌های تاریخی نگرش‌های قوم‌مدارانه غرب درباره شرق، در آثار مورخان و نویسندگان و خاورشناسان غربی.
- مبانی نظری تصویرسازی رویدادها و مسائل جهانی در مطبوعات و سرویس‌های خبری خبرگزاری‌ها و برنامه‌های رادیوئی و تلویزیونی کشورهای بزرگ سرمایه‌داری غربی.
- مطالعه عملکرد دروازه‌بانان خبری وسائل ارتباط جمعی غرب در زمینه اخبار ممالک آسیای و آفریقای و آمریکای لاتین.
- معرفی نمونه‌های جهانی مهم تحقیقات درباره پوشش خبری رویدادها، مسائل بین‌المللی و مخصوصاً "بحران‌های جهان سوم در ممالک غرب."
- بررسی انتقادی شیوه‌های پوشش خبری و تصویرسازی درباره ایران و سایر کشورهای اسلامی در دو دهه اخیر.
- کارهای پژوهشی درباره چگونگی انعکاس رویدادهای جهانی به‌ویژه اخبار ایران، در خبرگزاری‌ها و وسائل ارتباط جمعی بین‌المللی غربی.

ب. سرفصل‌های دروس تخصصی اختیاری





زمینه‌های علوم ارتباطات

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۱- کارشناسی ارشد

هدف: شناخت آخرین پیشرفت‌های علمی در زمینه علوم ارتباطات و

آموزش‌ها و پژوهش‌های دانشگاهی آن.

سرفصل‌های درس:

- ضرورت شناخت مفاهیم و نظریه‌های جدید "علوم ارتباطات".
- تحول تاریخی مطالعات ارتباطی: از بررسی‌های پراکنده و نامنظم درباره نقش‌های اجتماعی روزنامه‌نگاری و مطبوعات در افکار عمومی و نظام دموکراسی، تا پژوهش‌های تجربی منظم راجع به تبلیغات سیاسی و بازرگانی.
- "پیشگامان" و "بنیان‌گذاران" مطالعات و تحقیقات ارتباطی در دانشگاه‌های آمریکا: از مطالعات جامعه‌شناختی "مکتب شیکاگو"، تا "پژوهش‌های کاربردی" دانشگاه کلمبیا، مطالعات تاریخی و حقوقی ارتباطات در دانشگاه‌های اروپا، مطالعات انتقادی ارتباطی "مکتب فرانکفورت"، ادامه مطالعات انتقادی در اروپا و آمریکا، مطالعات و تحقیقات ارتباطی انتقادی در جهان سوم.
- توسعه مطالعات ارتباطی اسلامی: سوابق تاریخی مطالعات مربوط به ارتباطات در آثار متفکران و مورخان اسلامی، بررسی نقش مراکز و شیوه‌های ارتباطی سنتی اسلامی در تحولات کشورهای مسلمان، مقام ارتباطات در فقه اسلامی، اهمیت ارتباطات اسلامی در مقابله با استعمار غربی، نقش ویژه ارتباطات در انقلاب اسلامی ایران و جنبش‌های معاصر، مطالعات و تحقیقات جدید در مورد ارتباطات اسلامی.
- پیشرفت مطالعات و تحقیقات ارتباطی دانشگاهی: از "زمینه‌های" آموزش و پژوهش در ارتباطات، تا "ارشته‌های" آموزشی و پژوهشی ارتباطات.



### بازنگری روزنامه‌نگاری معاصر

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۳. کارشناسی ارشد

هدف: شناخت بیشتر تحولات جهانی روزنامه‌نگاری معاصر و استفاده از مطالعات مقایسه‌ای برای بهبود روزنامه‌نگاری در ایران

سر فصل‌های درس:

- اهمیت مطالعات انتقادی در شناخت تکوین و تحول روزنامه‌نگاری غرب و چگونگی تقلید و پیروی آن در کشورهای شرق.
- ریشه‌یابی تاریخی نگرش‌های قوم‌مدارانه روزنامه‌نگاری غرب در مورد کشورهای آسیایی و آفریقایی.
- بازشناسی روزنامه‌نگاری تقلیدی غربی در شرق: شرایط ساسیس نخستین چاپخانه‌ها و روزنامه‌ها در شرق، تعارض‌های تاریخی تحولات روزنامه‌نگاری در غرب و شرق و توهم‌ها و سوء تفاهم‌های مربوط به آنها.
- بررسی انتقادی روزنامه‌نگاری غربی: بازشناسی آثار اجتماعی و سیاسی فعالیت و سائل ارتباط جمعی، بازنگری اصول حقوقی و حرفه‌ای ارتباطات.
- دگرگونی‌های روزنگاری غربی: از سازش‌گری تا اعتراض‌گری، روزنامه‌نگاری عینی، روزنامه‌نگاری تشریحی، روزنامه‌نگاری عمقی، روزنامه‌نگاری تحقیقی، روزنامه‌نگاری انتقادگرا (روزنامه‌نگاری زیر زمینی یا اعتراض‌گر، روزنامه‌نگاری متعهد و روزنامه‌نگاری نوین).
- جهان سوم در جست‌وجوی روزنامه‌نگاری مستقل: شیوه‌های جدید روزنامه‌نگاری در جهان سوم (روزنامه‌نگاری برای توسعه و روزنامه‌نگاری در خدمت پیشرفت)، ارزش‌ها و معیارهای خبری جهان سوم، بازنگری الگوهای خبری غربی، ویژگی‌های اخبار توسعه و ضوابط انتخاب و ارائه آنها، تعارض‌ها، دشواری‌ها و چشم‌اندازهای روزنامه‌نگاری جهان سوم.



## مسائل اقتصاد و مدیریت موسسات ارتباطی



تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۴. دکتری

هدف: شناخت علمی وسیع‌تر مسایل و مشکلات اقتصاد و مدیریت موسسه‌های

ارتباطی و توجه بیشتر به راه‌های حل‌های آنها

سرفصل‌های درس:

- ضرورت شناخت دقیق مسائل مربوط به اقتصاد و مدیریت موسسات ارتباطی در کشورهای جهان سوم و اهمیت خاص آن در توسعه ارتباطات و اطلاعات .
- شیوه‌های حاکم بر اقتصاد و مدیریت موسسات ارتباطی در غرب و چگونگی اقتباس آنها در ممالک در حال توسعه .
- شرایط اقتصادی موسسات ارتباطی: وضع خاص موسسات مطبوعاتی از لحاظ ضرورت استفاده از آگهی‌های بازرگانی و کمک‌های مالی دولت، وضع رادیو و تلویزیون در شرایط مختلف اداره آنها از سوی دولت یا بخش خصوصی، وضع سینما از لحاظ شرایط تولید و توزیع و نمایش فیلم‌ها و اهمیت حمایت دولت از سینما .
- اهمیت مشارکت روزنامه‌نگاران و ارتباط‌گران دیگر در اقتصاد و مدیریت موسسات ارتباطی: بررسی برخی تجربیات کشورهای غربی و جهان سوم .
- مسائل اقتصادی تهیه و تدارک تجهیزات و لوازم فنی ارتباطی، وضع خاص تهیه کاغذ برای مطبوعات، اهمیت ویژه توزیع و پخش روزنامه‌ها و مجله‌ها .
- نقش تبلیغات بازرگانی در اقتصاد و مسائل ارتباط جمعی و چگونگی استفاده از آن در کشورهای جهان سوم .
- دولت و مسائل کمک مالی به وسائل ارتباط جمعی .

## حقوق تطبیقی ارتباطات



تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۵. کارشناسی ارشد

هدف: شناخت گسترده‌تر نظام‌های حقوقی ارتباطات، از طریق مطالعه

مقایسه‌ای نمونه‌های مهم جهانی

سرفصل‌های درس:

- اهمیت بررسی تحولات نظام‌های حقوقی ارتباطی مهم جهان معاصر.
- نظام حقوقی ارتباطی مبتنی بر اداره تمام وسائل و تکنولوژی‌های ارتباطی از سوی بخش خصوصی: نظام حاکم در ایالات متحده آمریکا و بسیاری از کشورهای آمریکای لاتین.
- نظام حقوقی ارتباطات در کشورهای دارای انحصار دولتی اداره وسائل و تکنولوژی‌های ارتباطی: نظام حاکم در کشورهای سوسیالیستی سابق روسیه و اروپای شرقی و نظام کنونی چین و سایر کشورهای سوسیالیستی آسیایی.
- نظام حقوقی ارتباطات در کشورهای دارای طرز مختلط اداره امکانات ارتباطی، به دو شکل خصوصی و دولتی: نظام حاکم در کشورهای اروپای غربی و اکثر کشورهای جهان سوم و از جمله ایران.
- جریان اخیر مقررات‌زدائی و خصوصی‌سازی ارتباطات در ایالات متحده آمریکا و اروپای غربی و آثار آن در دگرگون‌ساختن نظام‌های حقوقی ارتباطی در کشورهای مختلف جهان.

## مطالعات جدید در ارتباطات سیاسی



تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۳۶ کارشناسی

هدف: شناخت آخرین پیشرفت‌ها در مورد بررسی‌ها و پژوهش‌های ارتباطات سیاسی

سرفصل‌های درس:

- ارتباطات سیاسی و نقش آن در دنیای امروز: ارتباط، سیاست،

ارتباطات سیاسی و افکار عمومی

- ارتباط گران سیاسی: رهبران سیاسی و افکار عمومی - نقش سنتی

ارتباط گران سیاسی در صحنه سیاست.

- گفتار سیاسی: نمادها، زبان و ارتباطات سیاسی - سیاست و

بیان.

- ویژگیهای گفتار سیاسی: فعالیتهای نمادی، زبان، نشانه شناسی،

معنی‌شناسی، چهره پردازی، کاریکاتور و طنز سیاسی

- اقناع و ترغیب سیاسی: تبلیغ، آگهی، لفاظی - ویژگیهای اقناع

در سیاست - تبلیغ و اقناع سیاسی، آگهی و اقناع سیاسی.

- رسانه‌های ارتباطات سیاسی: ارتباط میان فردی، ارتباط جمعی،

ارتباط سازمانی

- مطالب سیاسی: نحوه گزینش و ارزش‌گذاری خبرها و تفسیرهای

سیاسی.

- ارتباطات سیاسی و مخاطبان: نظریه‌های سیبرنتیک، نمادی،

شخصیت، چهره سازی، ادب‌نق، تغییر، جامعه‌پذیری.

- بررسی آخرین تحقیقات و مطالعات در زمینه‌های گوناگون

ارتباطات سیاسی.

مسائل مدیریت ارتباطات سازمانی



تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۵۶ کارشناسی

هدف: آشنایی علمی گسترده‌تر با مسائل تخصصی مدیریت روابط عمومی و به‌ویژه ارتباطات سازمانی

سرمنهای درس:

- نقش استراتژیک ارتباطات سازمانی و روابط عمومی در اداره جوامع معاصر.
- ضرورت توجه ویژه به مدیریت ارتباطات در سازمان‌های دولتی و خصوصی.
- تشکیلات و وظائف ارتباطات سازمانی در مدیریت موسسات: ارتباطات نهادی و ارتباطات داخلی.
- اهمیت ارتباطات درون سازمانی در حل مسائل نیروی انسانی.
- بررسی و پژوهش درباره طراحی استراتژی‌های ارتباطات سازمانی: شیوه‌های ارتباطات استراتژیک.
- منابع فرهنگی و نمادی ارتباطات سازمانی.
- شناخت الگوهای ارتباطات سازمانی و بهبود کارآئی‌های موسسات.
- کاربرد ارتباطات سازمانی در موسسات دولتی، تشکیلات شهری و شرکت‌های بازرگانی.
- تربیت و بازآموزی متخصصان ارتباطات سازمانی.



ارتباطات و زبان شناسی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۱. دکتری

هدف: آشنایی علمی گسترده با مناسبات نزدیک ارتباطات و زبان شناسی و علوم دیگر و وابسته به آنها.

سرفصل‌های درس:

- اهمیت مطالعات زبان‌شناسی در شناخت علمی ارتباطات و روابط متقابل آنها.
- ارتباطات و نظریه‌های مهم زبان‌شناسی، معنی‌شناسی و نشانه‌شناسی
- ارتباط و پیام: وسائل ارتباطی، پیام‌ها، گفتارها، نشانه‌ها و رمزها.
- انواع پیام: پیام‌های کلامی، پیام‌های بصری، پیام‌های سمعی و بصری، پیام‌های سبیرنتیک.
- ریشه‌ها و دگرگونی‌های پیام‌های کلامی: بیان و گفتار و ویژگی‌های آنها، فیزیولوژی بیان، نقش‌های ارتباط کلامی، ساختارهای بیان (زبان و گفتار)، طبقه‌بندی زبان‌ها.
- پیام‌های بصری: پیام‌های تصویری، خط و حمولات آن، پیام‌های گرافیک.
- پیام‌های سمعی و بصری: نمایش‌های فردی و دست‌جمعی، آئین‌ها و مراسم، سینما و تلویزیون.
- پیام‌های سبیرنتیک: انفورماتیک و کامپیوتر، سخت افزارها و نرم افزارها، زبان‌های کامپیوتری، کاربردهای پیام‌های سبیرنتیک (در علوم، کنترل و مدیریت، تحقیق در عملیات، پژوهش‌های ادبی و هنری).

## تحلیل‌های چند متغیری در پژوهش‌های ارتباطی



تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۴. دکتری

هدف: آشنایی بیشتر با تحلیل‌های چند متغیری و آمار در پژوهش‌های ارتباطی

سرفصل‌های درس:

- مبانی رگرسیون چند متغیری

- ۱ - رابطه، همبستگی و رگرسیون خطی ساده
- ۲ - عناصر تجزیه و تحلیل رگرسیون چند متغیری: دو متغیری مستقل
- ۳ - کنترل آماری: همبستگی تفکیکی و نیمه تفکیکی

- تحلیل رگرسیون و داده‌های آزمایشی و غیر آزمایشی.

- ۱ - متغیرهای طبقه‌ای، متغیرهای صنفی، و تحلیل یک‌طرفه واریانس
- ۲ - انواع کدگذاری متغیرهای طبقه‌ای: کدگذاری صنفی، کدگذاری تاثیر، کدگذاری متعامد.
- ۳ - تحلیل روند: رگرسیون خطی و انحنایی
- ۴ - متغیرهای مستقل طبقه‌ای و پیوسته، تعامل و تحلیل کوواریانس

- رگرسیون چند متغیری و تحلیل چند متغیری
- رگرسیون چند متغیری، تحلیل چند متغیری واریانس و تحلیل عوامل
- کاربرد رگرسیون چند متغیری در پژوهش‌های ارتباطی.

- تحلیل عاملی: تعریف - تحلیل عاملی و روش علمی - تحلیل

عاملی و نظریه.

ساختار، ماتریس و طرح‌های تحلیل عاملی: آمار توصیفی و استنباطی، مفاهیم برداری، الگوی تحلیل عاملی: ابعاد واریانس متغیر، تحلیل عاملی مشترک، ماتریس عاملی: ماتریس ضریب همبستگی ماتریس عاملی بدون چرخش ماتریس عاملی چرخش - ماتریس همبستگی عاملی - ماتریس نمرات عاملی. طرح‌های عاملی: نظریه، سوالات تحقیق، الگوها، داده‌ها، چرخش مایل بیشینه، چرخش مایل کمینه، چرخش واریانس، نمرات عاملی.

- تحلیل مسیر: تعریف - علیت - علیت در تحقیقات آزمایشی و غیر

آزمایشی - دیاگرام مسیر - مفروضات و ضرائب مسیر - نحوه محاسبه

فزیبهای مسیر - تجزیه همبستگی - مجموع تاثیرات غیر مستقیم -

آزمون نظریه - واریانس متغیر وابسته.



### ارتباطات و توسعه در کشورهای اسلامی

شماره واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۲. دکتری

هدف: آشنائی گسترده‌تر و عمیق‌تر با تحول تاریخی و نقش خاص ارتباطات در دگرگونی‌های کشورهای اسلامی و به ویژه ایران

سرفصل‌های درس:

- بررسی وضع و نقش ارتباطات در تحولات تاریخی و دگرگونی‌های اخیر ممالک اسلامی .
- شرایط تاسیس و توسعه وسایل ارتباطی جدید در کشورهای اسلامی ، از آغاز دوره رویارویی با غرب .
- تحول چاپ و مطبوعات و سایر وسایل ارتباطات نوین در آخرین امپراتوری‌های بزرگ اسلامی : ترکیه عثمانی ، ایران صفوی و قاجار و هند گورکانی .
- تاثیر مطبوعات و وسایل ارتباطی جدید دیگر در جریان‌های تجددخواهی ترکیه و مصر و ایران ، نهضت‌های ضد استبدادی ، مشروطه خواهی و استقلال جویی ایران و همچنین جنبش استقلال خواهی هندوستان و وحدت طلبی کشورهای عربی .
- بازنگری برنامه تحقیقاتی آمریکایی دهه ۱۹۵۰ در مورد ارتباطات توسعه بخش در کشورهای اسلامی خاورمیانه : " گذر از جامعه سختی و نوسازی خاور میانه " .
- کاربرد "نظریه ارتباطی نوسازی" واحد غربی در ایران ، در قالب برنامه های "انقلاب سفید" .
- ارتباطات توسعه بخش و تجربه انقلاب اسلامی ایران: نقش ارتباطات سختی اسلامی و تغییر جهت ارتباطات نوین در پیروزی انقلاب و هکست "الکوی حاکم" توسعه بخشی ارتباطات .
- وضع کنونی ارتباطات و توسعه در کشورهای اسلامی: اندونزی، پاکستان، مصر، ترکیه، ممالک شمال آفریقا و کشورهای جدیدالاستقلال آسیای مرکزی و قفقاز .

حقوق مالکیت ادبی و هنری



تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۱۰ دکتری

هدف: آشنایی علمی بیشتر با مبانی و اصول حقوق مولفان و مصنفان در سطح‌های ملی و بین‌المللی

سرفصل‌های درس:

- مبانی و اصول حقوق معنوی مولفان و مصنفان در مورد آثار ادبی و هنری.
- آثار ادبی و هنری مورد حمایت حقوق مولف: آثار مکتوب، آثار شفاهی و عناوین آثار، آثار موسیقی و آثار هنری، آثار اجراکنندگان و نمایش‌دهندگان و صحنه‌گذاران، برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی و آثار صوتی و تصویری ضبط شده.
- حقوق مولفان و مصنفان: حقوق معنوی، حقوق مالکیت (حق نمایش و انتشار، حق بازتولید و تکثیر و حق تعلیق)، حقوق وراثت، قراردادهای بهره‌برداری از حقوق مولف و مصنف (نمایش، انتشار و چاپ).
- ضمانت اجرای حقوق مولفان و مصنفان: تعلیق قضایی سوء استفاده‌کنندگان، جرائم جعل و سرقت ادبی و هنری و مجازات‌های آنها.
- حقوق بین‌المللی مالکیت ادبی و هنری: عهدنامه‌های بین‌المللی مربوط به حقوق مولفان و مصنفان (عهدنامه ۱۸۸۶ برن، عهدنامه ۱۹۶۱ رم، عهدنامه ۱۹۷۱ ژنو و عهدنامه ۱۹۷۴ بروکسل).



---

 ریشه‌های تاریخی سلطه ارتباطی جهانی


تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۳. دکتری

هدف: آشنایی علمی گسترده با سوابق تاریخی سلطه ارتباطی کشورهای سرمایه‌داری غرب بر کشورهای جهان سوم.

سرفصل‌های درس:

- بررسی نقش ارتباطات نوین در پیشرفت کشورهای سرمایه‌داری غربی و گسترش سلطه مستقیم و غیر مستقیم آنها بر جهان.
  - تاثیر چاپ و مطبوعات در تحولات پس از رنسانس در غرب.
  - توسعه کشتیرانی و دریانوردی امپراتوری‌های اروپایی و استعمار سرزمین‌های شرقی.
  - آثار خاص راه آهن، کشتی بخار و تلگراف برقی و سایر تکنولوژی‌های نوین ارتباطی در گسترش سلطه استعمار مستقیم جهانی غرب.
  - نقش " صنایع فرهنگی " و شرکت‌های فراملی سرمایه‌داری در استعمار غیرمستقیم جهانی.
  - تاثیر وسائل ارتباط جمعی تقلیدی غربی در انتقال غیرمستقیم "تجدد" و ارزش‌های فرهنگی و شیوه‌های زندگی جوامع اروپایی و آمریکایی به جوامع آسیایی و آفریقایی و آمریکای لاتین.
-

---

پژوهش انفرادی

تعداد واحد: ۳

نوع واحد: نظری

پیشنیاز: ۵. دکتری

هدف: ایجاد آمادگی علمی بیشتر برای مطالعات و تحقیقات در زمینه‌های مورد علاقه دانشجویان.

سرفصل‌های درس:

مباحث مورد مطالعه و پژوهش با توافق استاد و دانشجوی معین

می‌شود.

